

Huhtikuu:

Kirkkoseikkailu viisivuotiaille

Kirkkoseikkailu on katsomuskasvatuksellinen. Tapahtuma perustuu Hämeenlinnan kaupungin varhaiskasvatuksen ja Hämeenlinna-Vanajan evankelisluterilaisen seurakunnan väliseen yhteistyösopimukseen ja noudattaa Opetushallituksen katsomuskasvatukselle eli yleissivistävälle opetukselle antamia ohjeita. Kirkkoseikkailu ei sisällä uskonnonharjoittamista eikä sille järjestetä vaihtoehtoista toimintaa.

Tavoite: Tarjota lapsille elämyksellinen kurkistus keskiaikaan ja kivikirkon tunnelmaan. Tutustumme menneeseen aikaan toiminnallisesti aistien, ihmetellen ja yhdessä tutkien.

Kirkkoseikkailu on tarkoitettu kaikille viisivuotiaille. Seurakunta hoitaa linja-autokuljetukset päiväkodeilta Vanajan kirkolle ja takaisin. Kirkkoseikkailu kestää 1 h 15 min.

Sisältö:

Heippa kaikille! Mistäs päiväkodista te tulette? Tietääkö joku teistä, mihin olette nyt saapuneet? Kyllä! Vanajan kirkkoon, kirkkoseikkailuun!

Minun nimeni on... ja täällä on myös... ja me toimimme tänään teidän oppainanne. Huomaatteko mitä meillä on puettuna päälle? Tänään matkataan ajassa reilusti yli 500 vuotta taaksepäin, eli 1500-luvulle, ja silloin vaatteet näyttivät aika erinäköisiltä kuin tänä päivänä. Silloin kuljettiin pitkiä matkoja kävellen paikasta toiseen. Välillä jouduttiin pysähtymään, syömään ehkä eväitä tai ottamaan vaikka pienet unet. Viitta toimi matkalaisilla peittona, joka myös vähän lämmitti ja viitan alle on voinut myös piiloutua. Katsopas, kuinka hyvin tänne pääsee piiloon (opas näyttää) eikä kukaan huomaa, eihän? Sai olla ihan rauhassa täällä piilossa.

Huomaatteko täällä isoja koreja? Mitähän siellä oikein on... avataanpa ensin tämä toinen. Ketkä tulee auttamaan? Hei, täältä löytyy kaikille omat seikkailuviitat! Puetaan ne ylle.

Mutta vielä on tämä toinen kori... kuka tulee auttamaan tämän kanssa? Hei, täältä löytyykin seikkailumiekat, ja niitä riittää kaikille! Mutta nyt varovasti, ei yhtään saa huihoa tai tökkiä maata! Kun kaikilla on miekat, kerrotaan tärkeät ohjeet miekan käyttöön. Miekkaa pitää muistaa käsitellä oikein. Miekka oli kallisarvoinen aarre, ja siitä piti pitää hyvää huolta. Turhaan ei huidota ja kiveen ei saa osua, jotta se ei tylsty. Ritareillakin oli aikanaan tarkat säännöt, kuinka miekkaa sai käyttää: Sillä sai puolustaa oikeutta, heikommissa asemassa olevia ja pulassa olevia neitoja! Kun 1500-luvulla kuljettiin pitkiä matkoja metsien läpi, saattoi matkanteko olla joskus vaarallistakin. Mitähän vaaroja olisi voinut olla? (Sudet, karhut ja jopa rosvojoukot.) Miekat ovat olleet matkalaisille tärkeitä ja niiden avulla on voitu puolustautua petoeläimiä ja maantierosvoja vastaan. Yhdessä opetellaan, kuinka miekkaa käsitellään oikein ja missä tilanteissa sitä käytetään. Kun ei tarvita miekkaa, laitetaan se ikään kuin miekantuppeen omaan kainaloon, ja sieltä on aina helppo vetää esiin tarvittaessa. Harjoitellaan sitä.

Jaetaan viimeistään tässä vaiheessa iso ryhmä kahteen osaan. Toinen ryhmä jää harjoittelemaan miekan käyttöä sekä katsomaan miltä 1500-luvun kaupunki näytti. Näyttääkö samalta kuin nykyään? Onko asfalttiteitä? Näkyykö autoja? Näyttääkö talot samanlaisilta? Tapahtuuko kuvissa jotain hassua? Voidaan etsiä myös Herra Hakkarainen (näytetään Mauri Kunnaksen kuvia).

Toinen ryhmä lähtee kulkemaan seikkailuportin läpi. (Toinen ryhmä tulee vähän perässä). Opas kertoo, että ensin opetellaan taikasanat, jolla päästään seikkailuportista siirtymään 1500-luvulle. Sanat menevät näin: ”Avaa lukko, seikkailun tukko!” Tätä harjoitellaan hetki ja järjestäydytään jonoon. Jonon edessä on opas sekä yksi ryhmän aikuisista, jotka tekevät seikkailuportin omilla miekoillaan, eli miekat ristissä. Jokainen lapsi vuorollaan sanoo taikasanat ja heilauttaa omalla miekallaan alakautta portin miekat erilleen= auki ja kulkee eteenpäin seikkailuportista.

Hienoa! Nyt olemme siirtyneet 1500-luvulle! Seuratkaa minua, minä tiedän turvallisen reitin kirkolle, kuljetaan lähekkäin, mutta älä ohita minua... minä olen kulkenut näillä seuduilla jo paljon ja tiedän reitin. Lähdetään matkaan, seuraa siis minua ja ole samalla tarkkana, jos joku petoeläin hyökkää! Pidetään kuitenkin miekat kainalossa, emme tarvitse niitä koko aikaa. Näemme matkan varrella erilaisia eläimiä (pupu, karhu, ilves, sammakko, susi, kettu, ahma, villisika ja mietitään samalla, onko ne vaarallisia? Tarvitseeko siis ottaa miekkoja esille vai ei).

Saapuessamme melko lähelle kirkkoa, yhtäkkiä kuulemme, kuinka ulkosaarnastuolista huudellaan keskiajan uutisia (Matti Möttönen tästä kaupungista myypi ruisjauhoja rahalla tai velaksi, lapsille ei pidä annettaman puretuksia leivästä). Pohditaan, miksi kuulemme kirkon pihassa tällaisia asioita. Olikohan 1500 luvulla televisioita? Tietokoneita? Sanomalehtiä? Radiota? Nettiä? Kännyköitä? Ei ollut näistä vielä mitään keksitty, niinpä kirkkoon tultiin kuulemaan mm. uutisia ja kuulumisia omasta ja naapurikylästä. Siellä myös tavattiin ystäviä ja kuultiin Raamatun sanaa.

Millähän he tulivat kirkkoon 1500-luvulla? oliko silloin autoja? tai polkupyöriä? Ei ollut, niinpä kirkkoon tultiin hevosilla (rikkaat), kävellen tai veneellä. Ihmiset pitivät tärkeänä tulla kirkkoon ja matkaan on saatettu lähteä jo hyvin varhain aamulla, joskus jo edellisenä iltana. On otettu eväät mukaan, syöty niitä matkan varrella ja tultu järven poikki veneellä. Tämä kirkko on ennen ollut lähellä rantaa, tässä pienen mäen päällä. Nyt ranta on kaukana, kun maa on noussut tai vesi laskenut.

Katsotaan kirkkoa tarkemmin, mitä eri materiaaleja on käytetty sen rakentamisessa? (kiviä, punatiiliä, laastia kivien välissä, puukatto= paanuista tehty, joka on tervattu). Huomataan, miten kirkon jokaiseen kulmaan on laitettu suuren suuret kivet. Kun tämä on jo niin vanha kirkko, niin kokeillaanpa saadaanko yhdessä kirkko hieman liikahtamaan! Mennään kaikki tämän ison kiven ympärille, laita miekka kainaloon, jotta saat kaksi kättä vapaaksi. Laita molemmat kädet kiveen ja minä lasken kolmeen, sitten kaikki työntää kiveä! 1–2–3-työnnä!! ohhoh, olipa hyvin rakennettu kirkko, kun ei sitä saatu liikahtamaankaan.

(Toinen ryhmä menee tässä kohtaa ensin Agricolan luokse)

Seuraavaksi mennään sivuovesta sisään. Katsotaan, kuinka valtavan suuri ulko-ovi siinä on. Onko jonkun omassa kodissa yhtä iso ulko-ovi? Tämä ovi tarvitseekin paljon tilaa avautuakseen. Mennäänpä sisälle. Miekat voi jättää tänne (opas näyttää). Kuka tietää mikä tämän tilan nimi on? Tämä on asehuone. 1500-luvulla kuljettiin miekkojen kanssa pitkienkin matkojen takaa kirkkoon asti, mutta kirkkotila on pyhä paikka, eikä sinne voinut mennä aseiden eli miekkojen kanssa, niinpä kirkon yhteyteen rakennettiin asehuone, johon miekat jätettiin.

Huomaatteko, että täällä seinillä on tällaisia isoja kiviä... montako niitä on? Ja mitähän ne mahtavat olla? Tietääkö joku teistä? Ne ovat hautakiviä. Ne on ennen sijainneet kirkon lattialla, aikanaan haudattiin kirkon sisälle, mutta nykyään haudataan kirkkomaalle eli hautausmaalle ja nämä hautakivet on siirretty tänne seinälle, kun kirkkotilaan on tehty remonttia.

Tutkitaanpa hieman näitä hautakiviä, niissä on kirjaimia ja numeroita, ja tässä yhdessä hautakivessä on jotakin hyvin erikoista... näettekö nämä jäljet (opas näyttää) kuka tietää mitähän nämä ovat? Ne ovat fossiileja. Voitte ottaa hanksan pois kädestä ja tulla tunnustelemaan miltä nämä fossiilit oikein tuntuvat. Opas näyttää kuvaa minkä fossiileja nämä ovat. (Oikosarvia)

Huomataan vielä isompi ovi! Ja katsotaan siinä olevia sepän takomia rautaisia koristeita, onko jollakin teistä samanlaisia koristeita kotioivessa? Huomaatteko, että täällä on myös kaiverrettu joitakin merkkejä? Mutta ovi pitäisi saada auki... Ai, mutta tähän huomasittekin jo avaimet... kokeillaanpa vuorotellen niitä, joku varmasti sopii tähän oveen... avataan ovi löydettyämme oikean avaimen. Hyviin tapoihin kuului, että kirkkoon ei menty pipo päässä, ja sitä ohjetta on hyvä noudattaa tänäkin päivänä. Otetaan siis pipot pois päästä ja tuodaan pipot ja hanskat tänne etupenkille.

Kuljetaan oppaan johdolla alttarille, kaiteen sisäpuolelle, ihmetellään alttarikaappia ja siinä olevia hahmoja. Opas kertoo, että kaappi on veistetty Belgiassa pähkinäpuusta. Kaapista on näkyvissä vielä oven saranakohdat (opas näyttää). Ihmetellään myös hahmoja (mm. kuinka monta hattua on päällekkäin; onko teilläkin päiväkodissa yhtä monta hattua päässä? Katsotaan hahmojen vaatteiden laskoksia; onko samanlaisia kuin meillä viitoissa? Yhdellä paimenella on lusikka korvan takana, ennen kuljettiin oma lusikka aina mukana, syötiin yhteisestä isosta soppakulhosta ja kun vatsa oli täynnä, nuoltiin lusikka puhtaaksi ja laitettiin korvan taakse tai hirren rakoon odottamaan seuraavaa ruokailukertaa; onko teilläkin aina mukana oma lusikka, jonka nuollette aina puhtaaksi? Onkohan se kovin viisasta enää nykypäivänä? Voi tulla pöpöjä ja sairastua. Entä montako vauvaa löydätte? Montako enkeliä? Löytyykö vielä jokin eläin? Hevonen löytyy).

Jatketaan matkaa, opas saattaa lapset pois alttarilta ja näyttää seinässä olevia vihkiristejä. Nyt tehdäänkin niin, että lasketaan yhdessä, kuinka monta näitä täällä on. Lähdetään laskemaan oppaan johdolla. Jos jää aikaa, käydään katsomassa miltä kirkko näyttää saarnastuolista käsin. Mietitään kuinka paksut kirkon seinät ovat (näky ikkunan kohdista hyvin). Voidaan myös testata penkissä istumista. Voisiko siihen jopa nukahtaa? Ennen kirkossa puhuttiin latinan kieltä ja kansa ei ymmärtänyt mitään, saarna saattoi kestää tunteja, eikä ollut penkkejä ensin kuin rikkaille ja kirkossa oli kylmä... mikäli uni tuli silmään, unilukkari kävi herättelemässä. Laittakaapas silmät kiinni ja opas leikkii unilukkaria, eli käy herättelemässä nukkujat.

Lähdetään sitten jälleen jatkamaan seikkailua. Otetaan omat pipot ja hanskat mukaan ja mennään asehuoneeseen laittamaan ne päälle ja muistetaan ottaa miekat vielä mukaan. Suljetaan ovet. Kun kävelimme ulkorappuset alas, on syytä harjoitella hieman miekan käyttöä. Opas kertoo, miten on kuullut huhua täälläpäin liikkuneesta maantierosvosta. Harjoitteleminen miekkailua. Lähdetään jatkamaan matkaa, ja opas kertoo, että nyt kuljetaan ihan hiljaa, sillä tuolla on se paikka, jossa olen kuullut maantierosvon välillä nukkuvan. Mennään hiljaa, ettei herätetä sitä. Mutta ollaan varuillamme, jos se vaikka hyökkää, niin olemme valmiita puolustautumaan. Nähdään rosvo nukkuvan, mutta menemme niin hiljaa, ettei rosvo onneksi herää, eikä meillä ollut mitään hätää. Hiippailtuamme rosvo ohitse, näemmekin jo edessäpäin miehen, Mikael Agricolan. Hän kutsuu meidät sisään huoneeseensa ja kertoo hiukan elämästään sekä kirjaimista.

“Tervetuloa minun luokseni, Minun nimeni on Mikael Agricola. Onkos joku kuullut minusta joskus? Minä voisin vähän kertoa elämästäni teille.”

“Minä synnyin vuonna 1510 Pernajassa (näytetään kartalta). Minun isäni oli maanviljelijä ja siitä juontuu nimenikin Agricola, mikä tarkoittaa maanviljelijää. Lapsena kuljin isäni mukana erilaisissa maatilain töissä ja opin jos jonkinmoisia töitä liittyen maanviljelykseen.

Lapsena opin myös kaksi tärkeää taitoa: lukemisen ja kirjoittamisen. Niitä en tosin oppinut isältäni, vaan minua opetti kirkkoherra. Siihen aikaan Pernajassa ei ollut lainkaan koulua, siksi kävinkin pappilassa kirkkoherran opissa. Tuo kirkkoherra oli kuulkaa sitä mieltä, että minun pitäisi kyllä päästä ihan oikeaan kouluun, koska olin niin hyvä oppimaan. Niinpä minut lähetettiin Viipuriin (näytetään kartalta) saakka kouluun. Kotona meillä puhuttiin suomea ja ruotsia, mutta tuolla koulussa opetettiin latinan kielellä. Aluksi se tosin kuulosti ihan höpöhöpö kieleltä, mutta pikku hiljaa aloin sitä ymmärtämään.

Minä olin tuolla Viipurin koulussa kahdeksan vuotta (kysytään lapsilta, kuinka vanhoja he ovat ja ovatko jo koulussa). Viipurista muutin Turkuun (näytetään kartalta) ja toimin siellä Piispan sihteerinä. Piispa oli se, joka toimi seurakuntien johtajana ja hänellä oli paljon kaikkia kirkon asioita päätettävänä ja minä sain auttaa häntä.

Sitten minut lähetettiin jälleen opiskelemaan, tällä kertaa kauas Saksaan saakka, Wittenbergin kaupunkiin. Minä menin sinne laivalla. Siellä minun tehtäväni oli opiskella kaikkea uskontoon liittyvää, koska piispan mielestä Raamattu tulisi kääntää suomen kielelle, jotta tavalliset ihmiset pystyisivät lukemaan sitä. Minäkin ajattelin, että kyllä suomalaisten pitää saada lukea ja opiskella suomen kieltä.

Niinpä minä tein ABC-kirjan. Mikähän se sellainen kirja oikein oli, kukaahan arvaa? Sellaiseen kirjaan taidatte tekin tutustua sitten kun menette kouluun ekalle luokalle. Kyllä, se oli ensimmäinen aapinen ja samalla ensimmäinen suomenkielinen kirja. Kirjoitin vielä paljon muutakin ja käänsin Raamatun suomen kielelle. Minua kutsutaankin suomen kielen isäksi. Se tuntuu aika hienolta!

“Tunnettekos te näitä kirjaimia?” (näytetään lapsille vanhoja kirjaimia)

Lopuksi Agricola näyttää, kuinka ennen kirjoitettiin sulkakynällä tai raapustettiin mehiläisvahatauluun sekä arvuuttelee vanhoja sanoja.

Tultuamme ulos Agricolan luota, voidaan ottaa nopea jalkojen vetreytysjumppa, kun olemme hetken istuneet ja kuunnelleen Agricolaa. Kun opas sanoo: ”Karhu!” otetaan miekka esiin, kun opas sanoo: ”Agricola!” Seistään tikkusuorana kuin i-kirjain, kun opas sanoo: ”Rosvo!” mennään kyykkyy piiloon. Lähdetään matkaa jatkamaan... valitettavasti joudumme kulkemaan uudestaan siitä missä näimme aiemmin rosvon nukkuneen... mennään yhtä hiljaa, ettei se herää, vai onkohan se enää siinä?

Meidän seikkailumme on tullut päätökseen, kuljetaan vielä uudestaan seikkailuportista, mutta opetellaan uusi loru, jotta pääsemme takaisin nykyaikaan. Loru menee näin: ”Sulje lukko, seikkailun tukko”. Mennään palauttamaan miekat ja viitat seuraavia seikkailijoita varten.

